

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

**ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ,
УПРАВЛІННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**

**Полтава
2019**

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ**

**ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ,
УПРАВЛІННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**

**ПОЛТАВА
ПУЕТ
2019**

Друкується відповідно до наказу по університету № 135-Н від 20 серпня 2019 р.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора – **С. В. Гаркуша**, д. т. н., професор, проректор з наукової роботи ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. М. Бобух**, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземної мов та перекладу ПУЕТ.

Відповідальний редактор:

К. Ю. Вергал, к. е. н., доцент директор Інституту економіки, управління та інформаційних технологій ПУЕТ.

Члени редакційної колегії:

О. О. Ємець, д. ф.-м. н., професор (за спеціальністю Комп'ютерні науки), завідувач кафедри математичного моделювання та соціальної інформатики ПУЕТ;

В. В. Карцева, д. е. н., професор (за спеціальністю Фінанси, банківська справа і страхування), завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ;

Т. А. Костишина, д. е. н., професор (за спеціальністю Публічне управління та адміністрування), завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії;

В. А. Кулик, д. е. н., доцент (за спеціальністю Облік і оподаткування), завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор (за спеціальністю Публічне управління та адміністрування), завідувач кафедри правознавства ПУЕТ;

Т. В. Онішко, д. і. н., професор (за спеціальністю Інформаційна, бібліотечна та архівна справа), завідувач кафедри документознавства та інформаційної діяльності в економічних системах ПУЕТ;

Л. М. Шимановська-Діаніч, д. е. н., професор (за спеціальністю Менеджмент), завідувач кафедри менеджменту ПУЕТ.

Збірник наукових статей магістрів. Інститут економіки, управління та інформаційних технологій. – Полтава : ПУЕТ, 2019. – 504 с.

ISBN 978-966-184-361-4

У збірнику представлено результати наукових досліджень магістрів спеціальностей: Інформаційна, бібліотечна та архівна справа освітня програма «Документознавство та інформаційна діяльність»; Комп'ютерні науки освітня програма «Комп'ютерні науки»; Менеджмент освітня програма «Менеджмент та адміністрування»; Облік і оподаткування освітня програма «Облік і аудит»; Фінанси, банківська справа і страхування освітня програма «Фінанси і кредит»; Публічне управління та адміністрування освітні програми «Публічне адміністрування» та «Міське самоврядування»; Економіка освітня програма «Управління персоналом та економіка праці».

УДК 33+3.077+004](062.552)

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.
Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено*

Коломієць М. П. Порушення обмежень щодо суміщення і сумісництва з іншими видами діяльності як підстава адміністративної відповідальності публічних службовців: проблемні питання нормативної реалізації та можливі варіанти їх вирішення	411
Кривченко М. А. Сучасні аспекти ефективності управлінських рішень на державному та місцевому рівні	417
Малигіна Н. Г. Публічне управління в контексті розвитку суспільства в сучасних умовах.....	421
Манзик В. В. Потенційні шляхи усунення проблем законодавчого регулювання діяльності благодійних та волонтерських організацій.....	426
Неборак В. С. Членство в молодіжних та дитячих громадських організаціях	432
Савельєв Д. В. Правовий статус та організація діяльності працівників служби судових розпорядників.....	438

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Освітня програма «Місьцеве самоврядування»

Денна форма навчання

Гур'янов А. М. Функції та роль місцевого самоврядування в системі публічного управління.....	444
Коваленко А. А. Концепції та теорії місцевого самоврядування	449
Кругляк О. В. Ресурсне забезпечення територіальної громади	453

Заочна форма навчання

Вільчинська В. В. Структура соціально-економічного потенціалу територіальної громади.....	458
Клочко С. О. Місьцеве самоврядування як елемент громадянського суспільства	463
Тригубенко Л. І. Інституційне середовище розвитку територіальної громади.....	469

ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Л. І. Тригубенко, магістр спеціальності Публічне управління та адміністрування освітня програма «Міське самоврядування»

В. О. Шаповалов, к. е. н., доцент – науковий керівник.

Анотація. В статті розглянуто сутність та складові елементи інституційного середовища розвитку територіальної громади, показано роль місцевого самоврядування у забезпеченні реалізації потенціалу.

Ключові слова: інституційне середовище, територіальна громада, самоврядування.

Abstract. The article deals with the essence and constituents of the institutional environment of territorial community development, shows the role of local self-government in ensuring the realization of potential.

Key words: institutional environment, territorial community, self-government.

Постановка проблеми. У розвинених країнах міське самоврядування має велике функціональне навантаження, воно зміцнює основи народовладдя та громадянського суспільства, створює умови для забезпечення життєвих потреб та інтересів населення, стабілізує політичну систему, є важливим механізмом забезпечення єдності країни. Саме тому розвинений інститут місцевого самоврядування є однією з найбільш надійних гарантій забезпечення ефективності системи багаторівневого управління в Європейському Союзі.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Варто відзначити, що проблема розвитку інституційного середовища територіальної громади досить поширена в науковій літературі останніх років в Україні. Так, проблемами розвитку територіальної громади та її інституціоналізації в Україні займалася Монастирський Г., Альошина Н., Козлова Л. та ін.

Формулювання мети. Між тим в Україні попри тривалий період існування інституту самоврядування, воно ще не стало ефективною і, найголовніше, самостійною ланкою публічного управління. Мета роботи полягає у визначенні складових інституційного середовища територіальної громади

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з перших, хто почав досліджувати теоретичні аспекти місцевого самоврядування, був французький історик і філософ А. де Токвіль. «Інститути самоврядування відіграють для встановлення незалежності ту ж роль, що і початкові школи для науки; вони відкривають людям шлях до свободи і вчать його користуватися цією свободою, насолоджуватися її мирним характером. Без інститутів самоврядування нація може сформувати уряд, проте істинного духу свобод вона так і не отримає. Скороминущі пристрасті, тимчасові інтереси, випадкові обставини можуть створити лише видимість незалежності, однак деспотизм, загнаний всередину суспільного організму, рано чи пізно знову з'явиться на поверхні», – зазначав французький дослідник [1, с. 67].

Інституціональне середовище територіальної громади, як і будь-якої іншої складної суспільної системи, не є простим набором відповідному її типу інститутів. Це унікальний набір інститутів, який визначає ефективність функціонування територіальної громади та обумовлює можливість її розвитку. З цього набору доцільно виділити основні інститути.

1. Інститут власності. У даний час стає очевидною неможливість стійкого розвитку територіальних громад регіону без створення ефективного інституту комунальної та приватної власності. Кричущими є факти, коли центральна влада через органи Держкомзему виділяє земельні ділянки, які споконвіку використовувались територіальними громадами, «немісцевим» юридичним і фізичним особам. Територіальні громади в частині прав власності суто декларативно визнані самоврядними. В європейській практиці найбільша самоврядна територія – регіон. Уже відмічено абсолютизацію державної власності в радянський період, з проголошенням незалежності ситуація змінювалася

вкрай повільно. Якщо декларується самоврядність регіонів та громад, то на території регіону управління всіма ресурсами повинно здійснюватися органами самоврядування, а для цього вони повинні бути передані у їх власність.

2. Правовий інститут. Інститут права включає не тільки нормативно-правову базу, але й захист прав власності, умов і результатів господарської діяльності тощо. Необхідність змін судової, правоохоронної, освітньої та інших важливих для функціонування громад системи не викликає сумнівів, проте навіть після їх можливого успішного реформування органами центральної влади низка питань децентралізації управління цими системами (виборність громадами місцевих судів, створення муніципальних органів правопорядку та виборність їх керівних органів тощо) залишаються остаточно не вирішеними. Необхідно відмітити необхідність удосконалення нормативно-правового середовища функціонування господарюючих суб'єктів громад і регіону в реальних ринкових відносинах. Так як чинні і удосконалені норми й правила не повною мірою охоплюють коло проблем і питань, що виникнуть у процесі здійснення господарської діяльності в нових умовах при зміні (розширенні) інституту власності, то для забезпечення стійкого (збалансованого) розвитку регіонів і громад необхідно дієве законодавче регулювання економічних процесів на рівні регіону і громад. Не можна допустити повторення, щоб місце інституціонального вакууму зайняла система неефективних інститутів місцевого рівня, як це мало місце на державному рівні.

3. Інститут підприємництва. Не має необхідності підкреслювати пріоритетність для громад на даний час розвитку підприємництва: існує пряма залежність між сталим (збалансованим) розвитком громад й інститутом підприємництва. На даний час нормативно-правове середовище економічного розвитку громад регіону має проблеми відсутності, суперечливості й низької ефективності механізмів реалізації законів щодо розвитку підприємництва, внаслідок чого багато з них залишаються в значній мірі декларативними. Розширення бюджетних надхо-

джень шляхом передачі частини повноважень і відповідних доходів в процесі децентралізації частково створює передумови для формування місцевих програм розвитку підприємництва. Ефективно функціонуючий інститут підприємництва, створюючи сприятливий підприємницький клімат, є найважливішим чинником залучення зовнішніх і внутрішніх інвестицій, що, в свою чергу, призведе до збільшення власних доходів бюджетів територіальних громад.

4. Інститут інноваційних процесів. Одним з найбільш значимих інститутів, що впливають і будуть впливати на розвиток територіальних громад і регіону, є інститут інноваційних процесів: організаційно-управлінських, техніко-технологічних, продуктових, логістичних тощо. У цьому зв'язку пріоритетними завданнями територіального та регіонального регулювання повинен стати розвиток інноваційних інститутів освіти, науки, технологій, управління, створення сприятливих інституційних умов для інноваційного росту суб'єктів господарювання, що обумовлюють формування ефективної системи інноваційної діяльності. Важливою є також інноваційна інфраструктура підприємництва, проте очевидно, що для переходу до постіндустріальної економіки (економіки знань) недостатньо створити новітню підприємницьку інфраструктуру (бізнес-інкубатори, технопарки, індустриальні парки, інституту розвитку тощо): при дефіциті демократичних інститутів, низькому рівні суспільної довіри, необхідній інтенсивності громадської взаємодії така інфраструктура буде функціонувати непродуктивно.

Висновки. Інститут місцевого самоврядування територіальної громади є невід'ємною частиною сучасної демократичної держави. Він представляє собою сукупність органів і механізмів, з одного боку, а також принципів і методів – з іншого, за допомогою яких громадяни реалізують право на управління і вирішення публічних справ на найближчому для себе рівні. При цьому, як доводить європейський досвід, побудова демократичного суспільства неможлива без формування самостійного та

незалежного самоврядування, заснованого на усвідомленій і відповідальній участі в ньому громадян.

Європейські інститути місцевого самоврядування, які є прикладом для створення української моделі місцевого самоврядування, пройшли довгий шлях розвитку. При цьому ключовими принципами, на яких необхідно ґрунтувати місцеве самоврядування в Україні, незалежно від обраної моделі, має стати: реалізація принципу субсидіарності; визначення виключного переліку компетенцій місцевого самоврядування і невтручання держави у цю сферу; фінансова самодостатність територіальних громад; незалежність обраних органів місцевого самоврядування від державних інститутів; взаємодія всіх органів публічної влади виключно на основі закону.

Список використаних інформаційних джерел

1. Токвиль Алексис де. Демократия в Америке / Алексис де Токвиль ; [пер. с фр. В. П. Олейника, Е. П. Орловой, И. А. Малаховой и др.]. – Москва : Прогресс, 1992. – 554 с.
2. Монастирський Г. Модернізаційна парадигма управління економічним розвитком територіальних спільнот базового рівня / Г. Монастирський // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2010. – № 4. – С. 166–174.
3. Альошина Н. Поняття та ознаки територіальної громади [Електронний ресурс] / Н. Альошина // Державне будівництво та місцеве самоврядування. – 2011. – Вип. 21. – С. 173–179. – Режим доступу: dspace.nle.edu.ua/bitstream/123456789/3186/Aloshuna_173. – Назва з екрана.
4. Козлова Л. В. Механізми розвитку дієвих та ефективних громад в контексті реформування та децентралізації [Електронний ресурс] / Л. В. Козлова // Centre for the Support of International Initiatives (CSII). – 2015. – Режим доступу: <http://escii.eu/artyku%C5%82y/artyku%20l>. – Назва з екрана.